

Mariyana Vitanova

(Bulgaria, Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences)

Ethnolinguistics and Other Branches of Linguistics – Subject Matter and Terminology

Abstract: The aim of this paper is to examine the relationship between ethnolinguistics and other branches of linguistics and the humanities, including linguocultural studies, cognitive linguistics, phraseology, lexicology, dialectology and sociology. The paper reviews the main terms commonly used in ethnolinguistic publications.

Keywords: ethnolinguistics, branches of linguistics and the humanities, terminological lexis

Марияна Витанова

(България, Институт за български език, Българска академия на науките)

Етнолингвистиката и другите езиковедски направления – обект на изследване и терминология

В езикознанието традиционно се посочват три научни парадигми: сравнително-историческата, характерна за езикознанието на XIX век и основаваща се на сравнителния метод; системно-структурната, в центъра на която е езиковият знак; антропоцентричната, при която в центъра на изследователския интерес е човекът, т.е. субектът на познанието (Воркачов/Vorkachov 2001: 64; Маслова/Maslova 2001: 6; Димитрова/Dimitrova 2008). В рамките на антропоцентричната парадигма вниманието е насочено не толкова към структурните особености на езика. Той се изучава не само като средство за общуване, но и като част от културата и познавателния опит на даден етнос. Лингвистичните дисциплини поставят във фокуса на своите изследвания отношенията *език – етнос*, *език – култура*, *език – човек* (Димитрова/Dimitrova 2008). През втората половина на XX век и през XXI век антропоцентричният подход характеризира изследванията на различни езиковедски научни направления като етнолингвистика, лингвокултурология, когнитивна лингвистика и др.

Етнолингвистиката се оформя като научно направление, което изучава етническите функции на езика в обществото, етническата семантика, семиотичния характер на езика и културата, реконструкцията на древни езикови и исторически характеристики или взаимодействието между език и етнос в цялото му многообразие (Легурска/Legurska 2000: 5). Централни за етнолингвистиката са два тясно взаимосвързани проблема – когнитивен и комуникативен. Първият дял на етнолингвистиката – когнитивната етнолингвистика, се интересува от въпросите с какви образи, с помощта на какви средства и в каква форма са отразени в езика културните, битовите, религиозните и социалните представи на народа, говорещ даден език. Названието когнитивна етнолингвистика за пръв път е употребено от Йорг Цинкен (Бартмински/ Bartminski 2014: 399). Вторият дял – комуникативната етнолингвистика, се занимава с това какви форми и средства за езиково общуване са специфични за дадена етническа и социална група.

Като самостоятелно научно направление етнолингвистиката възниква в САЩ в края на XIX и началото на XX в. в рамките на така наречената културна антропология – комплексна наука, чийто предмет се явяват всеотранните изследвания на културата с

използването на етнографски, лингвистични, археологични и други методи. Тогава възниква хипотезата за лингвистичната относителност от американските учени Едуард Сепир и Бенжамин Уорф, според която структурата на езика се определя от структурата на мисленето, от начина на опознаване на външния свят и всички социални и културни дейности на обществото (Толстая/Tolstaya 2000). Американската етнолингвистика е продължение на немските традиции, чието начало е положено в трудовете на Хердер и Хумболт (Бартмински/Bartminski 2014: 399). В работите на американските учени вместо термина етнолингвистика, или редом с него, често се употребява терминът антропологична лингвистика за изследвания, посветени предимно на когнитивната проблематика, и терминът лингвистична антропология за изследвания, посветени най-вече на комуникативната проблематика. Разграничението на антропологична лингвистика и лингвистична антропология понякога се оказва доста условно.

Етнолингвистиката граничи с немалко сродни науки, изучаващи езика, материалната и духовна култура на народа: лингвокултурология, лингвостранознание, диалектология, фразеология, лексикология, културология, етнология, фолклористика, митология, етнопсихоллингвистика и др.

П. Филкова разграничава обекта на етнолингвистиката, културната антропология, лингвостранознанието и лингвокултурологията по следния начин. В етнолингвистиката изследванията се ограничават в рамките на материалната култура, бита, нравите, обичаите на етноса, на народа, на създателя и носителя на съответния език и култура. В културната антропология вниманието на учените е насочено върху биологичната, психичната и познавателната същност на човека, народа, върху неговия манталитет и речево поведение. В лингвостранознанието акцентът се поставя върху природата, географията, икономиката, държавното устройство, историята на съответната страна и нейния народ. В лингвокултурологията изследванията се фокусират в сферата на духовната култура на даден народ: в неговата литература, образование, наука, религия (Филкова/Filkova 2004).

Най-близко до етнолингвистиката стои лингвокултурологията. Позовавайки се на руски автори като В. А. Маслова, И. Г. Олшански и С. М. Толстая, Г. Димитрова определя обектите на изследване на етнолингвистиката и лингвокултурологията по следния начин: лингвокултурологията се занимава с „изследване на взаимодействието на езика, културата и на човека, който създава тази култура, използвайки езика“. Обект на етнолингвистиката е

не само езикът, но и другите форми, в които се изразява колективното съзнание, народният манталитет, установената в дадения етнос картина на света – т.е. цялата народна култура, всички нейни видове, жанрове и форми (Димитрова/Dimitrova 2008).

В. Н. Телия отбелязва, че методологичната насоченост на лингвокултурологичния анализ органично се преплита с методите и похватите на етнолингвистиката и обяснява това с факта, че хронологически (по време на създаване), както и според времевия срез на етнолингвистичния материал, етнолингвистиката предшества обособяването на лингвокултурологията като самостоятелна наука (Телия/Teliya 1999: 15; Илиева/Ilieva 2016: 62).

Правейки съпоставка между българската етнолингвистика и лингвокултурология, Л. Крумова-Цветкова посочва, че етнолингвистиката използва лингвистични понятия и методи при анализа на традиционната култура и нейния език, които я доближават до лингвокултурологията и етнологията и е причина някои учени да включват лингвокултурологията в етнолингвистиката и обратно. Според авторката най-убедително е мнението, че

етнолингвистиката изследва историческите факти в езика, а лингвокултурологията – съвременните (Крумova-Цветкова/Krumova-Tsvetkova 2012: 5; Илиева/Иlieva 2016: 62-63).

По подобен начин, но в малко по-разгърнат вид Н. И. Толстой и В. Н. Телия посочват основните задачи на етнолингвистиката – въз основа на езиковите данни да се реконструират културните, народно-психологични и митологични представи и преживявания в тяхното диахронно движение, предоставящо богат материал за съпоставяне на културите на етничните съобщества. За лингвокултурологията от друга страна е характерна синхронна ориентация – изследване и описване на взаимодействието на езика и културата в диапазона на съвременното културно-национално самосъзнание и неговата езикова презентация (Тостой/Tolstoy 1995; Телия/Teliya 1999).

Позовавайки се на руски автори като В. А. Маслова, И. Г. Олшански и С. М. Толстая, Г. Димитрова определя обектите на изследване на етнолингвистиката и лингвокултурологията по следния начин: лингвокултурологията се занимава с „изследване на взаимодействието на езика, културата и на човека, който създава тази култура, използвайки езика“. Обект на етнолингвистиката е

не само езикът, но и другите форми, в които се изразява колективното съзнание, народният менталитет, установената в дадения етнос картина на света – т.е. цялата народна култура, всички нейни видове, жанрове и форми (Димитрова/Dimitrova 2008).

На границата между етнолингвистика, психология и лингвокултурология е етнопсихolingвистиката. В. Красних я определя като

направление, което разглежда речевата дейност през призмата на националнокултурната специфика и с оглед на националнокултурната съставляваща на дискурса, а също така като направление, което изследва етнопсихolingвистичната детерминираност на езиковото съзнание и комуникация (Красних/Krasnih 2002: 10, цит. по Аврамова/Avramova 2007б: 27).

Г. Димитрова посочва, че чрез етнопсихolingвистиката се установява

как в речевата дейност се проявяват елементите на поведението, подчинени на определена тенденция. Анализират се различията във вербалното и невербалното поведение на носителите на различни езици, изследва се речевият етикет, цветовият спектър, изразен в езика, лакуните в текста в хода на интеркултурното общуване и др. (Димитрова/Dimitrova 2008).

Съществува тясна връзка между етнолингвистиката, фразеологията и лексикологията, които изследват лексикалния и фразеологичния фонд на българския език. В етнолингвистиката обаче лексемите се разглеждат не само като езиков знак, но и като културен символ. Фразеологията в най-широкия смисъл на термина, която включва и кратките фолклорни жанрове като паремии (пословици и поговорки), е най-разпространеният обект на проучване в етнолингвистиката, тъй като във фразеологичните единици най-добре се съхраняват специфичните за всяка езикова общност възприятия и представи за света. Затова те са основата, върху която стъпват много от изследванията на езиковата картина на света. Във фразеологизмите и паремии е събрана в концентрирана форма народната мъдрост. Те са източник на информация за менталитета на даден народ (Китанова/Kitanova 2010б: 433). Засиленият интерес към паремии се основава и на факта, че особеностите на светогледа се проявяват най-ярко на равнище лексикален състав.

В последните години развитие намира и етнолингвистичната лексикография, свързана със събирането и лексикографското систематизиране на лексика от различни фрагменти на народната духовна и материална култура. Бяха публикувани редица етнолингвистични тематични речници на народния календар (Легурска/Legurska 2000; Легурска/Legurska 2001) и неговите термини (Легурска, Китанова/Legurska, Kitanova 2008); на българската семейна обредност (Легурска, Павлова, Китанова/Legurska, Pavlova, Kitanova 2012), на народната духовна култура (Барболова, Симеонова и др./Barbolova, Simeonova i dr. 2018); на българската народна медицина (Витанова, Мичева и др./Vitanova, Micheva i dr. 2021). Решаването на проблемите за лексикографското представяне на културните феномени, доведе до обогатяване на лексикографската теория и практика. Най-важните въпроси при работа върху съставянето на всеки речник са определянето на неговия тип, подборът и подредбата на думите в словника, основната информация за думата и профила на описание. В словника се определят думите, които подлежат на систематизация и тълкуване. Етнолингвистичните речници са от тълковен тип. С изключение на „Речника на народната духовна култура на българите”, който е азбучен, те са структурирани на тематично-идеографски принцип. Речниковите статии в няколко от изброените речници (Легурска/Legurska 2000; Легурска/Legurska 2001; Легурска, Китанова/Legurska, Kitanova 2008; Легурска, Павлова, Китанова/Legurska, Pavlova, Kitanova 2012) са построени под формата на матрици, в които се представят не само общите названия на празника, обреда и т.н., а също и тяхното географско разпространение, ритуалните действия, лица, предмети, места. В речника на българската народна медицина (Витанова, Мичева и др./Vitanova, Micheva i dr. 2021) е включена не само диалектна, но и старобългарска лексика.

Диалектологията (историческа и съвременна) е друга езиковедска дисциплина, тясно свързана с етнолингвистиката. В етнолингвистичните изследвания често се използва диалектен материал от българското езиково землище. Но докато диалектологията се занимава с описание на съвременното състояние на диалектите или с промените, настъпили в процеса на историческото им развитие, с тяхната фонетична система, граматичен строеж и речников състав, с лингвогеографското разпространение на различни явления, етнолингвистиката разглежда връзката език – етнос, изучава ценностните понятия на духовната и материалната култура през призмата на диалектните данни. В етнолингвистичните изследвания е обнародван богат диалектен лексикален материал от областта на народната терминология – народен календар, семейна обредност, роднинска терминология, народна медицинска терминология и др.

Приближаване на етнолингвистиката и социологията е налице в редица изследвания по етнолингвистика в последните години. През призмата на данни от асоциативни анкети и анкети с избираем отговор, проведени сред различни групи, се разглеждат ключови концепти от българската култура и език като *родина, народ, семейство, дом, труд, здраве, справедливост, душа* и др. (АКСЕ/АКСЕ 2020 и др.) В разработките, изследващи традиционната и съвременната култура на българите, е използвана методология, създадена в Люблинската етнолингвистична школа под ръководството на проф. Й. Бартмински.

Б. Попов отделя ново направление – митололингвистика, свързано и с проблематиката на етнолингвистиката. Митололингвистиката се фокусира върху

изследване на пресечните точки между митологичната и езиковата система, които се оказват градивни елементи на общата митололингвистична структура, чиито пластове се разкриват в случаите, когато отражението на конкретни митологични вярвания се проектира във вътрешната форма на думата като в ментално огледало. В семантичната структура на всяко название на даден митологично значим обект е заложен митололингвистичен

код, който може да бъде специфичен за дадена етнокултурна традиция, но може да отразява и общ за няколко различни етнокултурни традиции архетипен модел при езиковата номинация на съответния митоним (Попов, Стоилов/Popov, Stoilov 2022: 436).

Етнолингвистиката се приближава и до съпоставителното езикознание. Редица изследвания представят ценостната система на българите, отразена в езика в съпоставка с останалите славянски, балкански и някои европейски езици (срв. напр. Кръстева 2023).

Етнолингвистиката се характеризира с по-широки граници на анализ и методи от различни изследователски територии като диалектология, етнология, етнография, фолклористика, история на езика, съпоставително изучаване на езиците, културология, история, семиотика, психология, социология и други науки и области, пряко или косвено свързани с изследването на езиковите средства (Легурска/Legurska 2017: 6). Етнолингвистичният подход също намира място в редица научни направления като история на езика, топонимия, диалектология и др. Например руската изследователка Е. Л. Березович прилага идеите на Московската етнолингвистична школа и в областта на топонимията. В нейните трудове чрез топонимната информация се проследява мисленето на носителя на традиционната култура. У нас етнолингвистичен подход към топонимен материал е приложен в монографията на Мая Влахова-Ангелова „Ономастика и етноботаника: названия на плодове според данни от топонимията в Западна България”. Връзката език – култура и нейното отражение в средновековни книжовни паметници се разглежда от специалисти по история на българския език като В. Мичева, М. Цибранска, Е. Мирчева, Т. Илиева и др.

Като всяка научна дисциплина и етнолингвистиката търси своето място в хуманитаристиката, развива свой специфичен терминологичен апарат. Както вече беше посочено, етнолингвистиката е близка до редица науки, чийто обект на изследване са връзките между езика, човека, обществото и културата. Всичко това е причина за употребата на едни и същи термини в етнолингвистиката и в сродните лингвистични направления, най-вече в лингвокултурологията и когнитивната лингвистика.

Както е известно, терминът (от лат. *terminus*) е знак от естествен или изкуствен език, който означава понятие в системата на дадена научна област. Термините са вид номинанти, знакове, както лексеми, така и словосъчетания (от две или повече думи), които се противопоставят на т. нар. общонародна лексика и се обособяват като номинативни единици (Попова/Popova 2012: 25). Основание за това им разграничение е, от една страна, сферата на използването на тези езикови средства в сравнително по-затворен кръг от специалисти във връзка с тяхната професионална дейност и, от друга страна – самите номинанти (понятия).

Едно от основните понятия, с които оперират етнолингвистиката и лингвокултурологията като сродни научни направления, е концептът. Терминът концепт се употребява с различно значение у различните автори. На проблема за неговата природа и същност е посветена обширна литература, но въпреки това все още няма напълно еднозначно тълкуване. Привържениците на когнитивната лингвистика отъждествяват концепта с понятието (Д. Лейкф, ранните работи на А. Вежбицка и Ю. С. Степанов, В. И. Постовалова и др.). Според тяхното виждане в съдържанието на концепта се включват само основните категориални признаци на обозначаемото (Михайлова/Mihaylova 2003: 181). Според другата гледна точка, чийто поддръжници са Д. Арутюнова, В. В. Колесов, З. Д. Попова, И. А. Стернин, Ю. С. Степанов, В. Н. Телия, Л. О. Чернейко, С. Г. Воркачов, В. И. Карасик, С. Г. Шафариков и др., в концепта се включват не само категориалните признаци на обозначаемото, но и цялата съпътстваща културнофонова информация (Михайлова/Mihaylova 2003: 182). В българската лингвистична литература обикновено се приема определението за концепт, дефинирано от В. Маслова:

Концептът е семантично образувание, белязано от езикова и културна специфика и по един или друг начин характеризиращо носителите на определена етническа култура. Концептът отразява етническият мироглед, маркира етническата езикова картина на света и е тухла за изграждането на „дома на битието“ (Маслова/Maslova 2001: 47).

Концептът е ментално-когнитивна същност, която има езиково отражение и отразява културнонационалната представа на човека за определен фрагмент от действителността. Концептът има многослойна структура, в чиято семантика сложно се преплитат три компонента – понятиен, образен и ценностен (Воркачов/Vorkachov 2007: 14). Понятият компонент е ядро на съдържателния план на думата и е най-важен. Понятият част на концепта съставя основата на лексикалното значение на думата и е фиксирана в лексикографските източници. Образният компонент има особена значимост при концепти, свързани с духовната сфера. Езиковата манифестация на концепта е свързана именно с образността. Това прави възможно в езика да се появяват различни единици (лексеми и фразеологизми, синтактични конструкции), които различно отразяват един и същ смисъл. Ценностният компонент присъства неотменно във всяко ментално образувание, което е културен феномен. Това е неговата културна обогатеност (Петрова А./Petrova A. 2006: 13). Концептите не остават неизменни във времето. Развитие на знанието, обогатяването на културните представи разширява и задълбочава концептуалното поле, като най-голямо изменение претърпява фоновата част и ценностният компонент на концепта, докато ядрената част остава като правило неизменна (Михайлова/Mihaylova 2003: 182).

Концептите могат да бъдат разделени на две групи: универсални (време, пространство, причина, изменение, движение и т.н.) и социални (свобода, право, справедливост, труд, богатство, собственост и др.) (Маслова/Maslova 2001: 51). Анализът им позволява да се получи информация както за универсалните, така и за етнически обусловените особености в мирогледа на всеки народ.

Терминът концепт е широко употребяван в българската и руската етнолингвистика. В полската етнолингвистика се използва терминът стереотип, който е аналог на концепт.

По речниковото си значение термините концепт и понятие са близки думи, което налага те да бъдат разграничени. А. Булатова извежда на базата на обзор на руската езиковедска литература следните разлики между концепт и понятие:

- понятието е единица на логическите операции, а концептът – единица за съхранение на информация, която определя спецификата на човешката менталност;
- понятието съдържа най-пълното научно знание за реалиите на външния свят, а концептът съдържа всичко, което знаем за обекта, в това число и най-наивните представи, като представлява в това отношение семантична категория с най-висока степен на абстракция;
- в структурата на концепта влиза емоцията, която се изразява в образно-символни форми и асоциации, а понятието не може да съдържа ирационални смисли;
- по обем на съдържанието концептът е по-голям от понятието (Булатова/Bulatova 2011, 63 – 64, цит. по Панчев/Panchev 2016: 255 – 256).

Начинът на възприемане и организация на света във всеки естествен език се нарича концептуализация. Не само различните езици концептуализират действителността различно, но и за една и съща дума в определен език има различни концепти. Концептуалният анализ е методът за експлициране на концепта, разбиран като определена техника (Легурска/Legurska 1999). Основните концепти в една култура се обединяват в абстрактна общност, наречена концептосфера (Лихачов/Lihachov 1993).

Другото водещо понятие в етнолингвистичните изследвания наред с концепта е картина на света. Терминът картина на света

следва да се разбира и възприема като всеобхватен, цялостен, обобщаващ образ на света в съзнанието на човека, представляващ резултат от неговата духовна и материална дейност в действителния свят, в който той живее и се труди. Тази картина на света е специфично разбиране на човека за света и в същото време е отражение на реалния свят в неговото съзнание, формиран в процеса на анализа и синтеза на резултатите от познавателните и оценъчни процеси (Илиева/Иlieva 2016: 75).

Понякога различията между отделните езикови картини на света вътре в един език се оказват повече, отколкото междуезиковите различия (Петрова А./Petrova A. 2006).

Терминът езикова картина на света е аналог на нем *Weltansicht*, *Weltanschauung*, англ. *Worldview*, пол. *językowy obraz świata*, рус. *языковая картина мира* и може да бъде отнесен към трите върха на семиотичния триъгълник на Огден и Ричардс (Бартмински/Bartminski 2014: 401). В лингвистиката понятието езикова картина на света есе въвежда за първи път през през 50-те години на XX век от немския изследовател Лео Вайсгербер (Илиева/Иlieva 2016: 76). Терминът картина на света е родов спрямо видовете термини езикова картина на света, наивна картина на света, научна картина на света, концептуална картина на света и паремийна картина на света.

Тясно свързани в етнолингвистичните изследвания са термините гледна точка, субект на познанието и ценности. Лингвистичното разбиране за термина гледна точка се свежда до позицията, от която субектът извършва характеристиката на предмета в съответствие с приетите от него ценности и комуникативни интенции, културно-субективният фактор, който е същностен за категоризацията на даден предмет (Сотиров/Sotirov 2019: 44-45). Терминът ценности определя факторите за изграждане на езиковата картина на света (Сотиров/Sotirov 2019: 43). Гледната точка води до субекта на познанието, който извършва концептуализацията и вербализацията (Сотиров/Sotirov 2019: 44).

Друг термин, използван в етнолингвистичната литература, е когнитивна дефиниция. Тя е средството за описание на концептите, съобразено с утвърдената в езика категоризация на явленията от заобикалящата действителност, тяхната характеристика и оценка (Сотиров/Sotirov 2019: 44). Когнитивната дефиниция се характеризира с подреждане на дефиниращите изречения (фасети) по категории (аспекти, домени, измерения). Тя е значително по-разгърната в сравнение с таксономичната дефиниция и представя по-богата информация за описвания обект (Сотиров/Sotirov 2019: 42).

Бинарна опозиция е друг термин, широко употребяван в етнолингвистичните изследвания. Въвеждането на термина се свързва с труда на Н. С. Трубецкой „Основи на фонологията” (1938 г.) и е възприет впоследствие от Пражкия лингвистичен кръжок. Бинарните опозиции могат да бъдат не само признакови, но и предметни, и акционални. Отделят се четири основни групи опозиции: 1. Противоставяния с най-обобщени и абстрактни характеристики, срв. *щастие – нещастие, живот – смърт* и др.; 2. Противоставяния, свързани с пространството, срв. *ляв – десен, горе – долу, земя – небе, изток – запад, север – юг*; 3. Противоставяния, свързани с времето, срв. *ден – нощ, слънце – луна*; 4. Противоставяния, характеризиращи социалните отношения, срв. *свой – чужд, близък – далечен, мъжки – женски, стар – млад* и др. (Мичева-Пейчева/Micheva-Peycheva 2013: 132). Всяка културна традиция създава своя йерархия на противопоставянията. Една от базовите опозиции е опозицията *свой – чужд*, която е обект на изследване в много от българските етнолингвистични изследвания (вж. Китанова/Kitanova 2013в; Китанова/

Kitanova 2018a; Мичева-Пейчева/Micheva-Peycheva 2013б; Костадинова/Kostdinova 2008 и др.).

Терминът джендър в етнолингвистичната литература е въведен с цел да се разграничат биологичните и социокултурните роли на индивида. Този термин подчертава социокултурните причини за половите различия (Кирилова/Kirilova 2010: 419; Китанова/Kitanova 2009; Илиева/Иlieva 2013б; Илиева/Иlieva 2014; Илиева/Иlieva 2015; Хаджиева, Асенова/Hadzhieva, Asenova 2014 и др.). Терминът джендър се употребява най-често при публикации, свързани с паремиологичното богатство на българския език. Произходът на част от джендър маркираните паремии е свързан с различни обичаи, обреди, поверия, битоващи сред народа.

Един от основните механизми за разбиране и усвояване на света, на новото и непознатото, е чрез средствата на метафоричния пренос. Д. Лейкф и М. Джонсън налагат метафората като една от базисните форми на концептуализация на познанието чрез средствата на езика (Лакофф, Джонсон/Lakoff, Dzhonson 2004). Когнитивната метафора е процес на опредметяване при вербализация на абстрактната същност на концепта. Неуловимото се сравнява скрито с нещо уловимо от сетивата и добре познато (Петрова A./Petrova A. 2003: 13; Кирилова/Kirilova 2019: 176).

В редица етнолингвистични публикации, чийто обект на изследване са термините на народната духовна и материална култура, често се употребяват и термините табу, евфемизъм, табуизирано название. Въпросите за използването на евфемизми при забрани за произнасяне на определени названия (табу) в българската традиционна култура са разгледани много подробно в редица публикации на български автори като Б. Попов, Д. Михайлова, У. Дукова, Ем. Пренишка, М. Китанова и др. В многотомния академичен „Речник на българския език” (РБЕ/РВЕ 202) терминът евфемизъм е дефиниран като

дума или израз, употребени на мястото на друга дума или израз, които се смятат за груби или неприлични (РБЕ/РВЕ 2012).

За назоваването на забранени названия (табу) се употребяват думи заместители. Б. Попов различава табуистични названия и евфемизми или евфемистични названия въз основа на етнокултурния факт, отразен в лексикалното значение чрез потенциалната етносема. С термина табуистично название той означава тези вторични названия заместители, при които етносемата с обобщено съдържание ‘причина’ се конкретизира като ‘забрана, наложена или предизвикана от религиозни вярвания и представи, от суевория и магии’. Функционирането на табуистичното название се оказва реликт от архаични представи за магическата сила на думите, поради което е налице забраната за назоваване на определени същества, предмети, явления (Попов/Роров 1999: 256-257). Етносемата на термина евфемизъм се конкретизира не чрез ‘забрана’ като задължителен елемент, а чрез ‘въздържане от нещо или предпочитание към нещо’. Евфемизмът има по-скоро смекчаваша функция и при него липсва обусловеност от магическата сила на думите (Попов/Роров 1999: 257). Евфемизми в българската народна култура могат да бъдат отделни лексеми, словосъчетания и дори отделни малки текстове (Китанова/ Kitanova 2017). Б. Попов въвежда и термините етнокултурен факт и етнокултурен обект. Под етнокултурен факт авторът разбира причината, поради която възниква името заместител, а под етнокултурен обект съществото, предмета или явлението, чието име е подложено на забрана в народната речева практика (Попов/Роров 1999: 255-256). Евфемизацията в българската традиционна култура се осъществява посредством следните механизми: употреба на деминутиви; употреба на роднински термини; чрез лексеми с вътрешна форма: *благ, хубав, красив, добър*; чрез названия на дървета, храсти и плодове; чрез употребата

на определени ярки цветове; евфемистично може да бъдат преобразувани дори някои клетви (Китанова/Kitanova 2017: 134).

Друг термин, срещан в етнолингвистичната литература, е културен код – система от знаци, които имат както вербален, така и невербален характер. В културния код е съхранена информация за най-старите архетипни представи на човека. Метафорите, чрез които се реализират културните кодове, винаги са национално и културно детерминирани. Културните кодове се предават от поколение на поколение, трансформират се под въздействието на вътрешни и външни фактори, взаимодействат помежду си и могат да генерират нови кодове (Китанова/Kitanova 2013a).

В някои от изследванията по етнолингвистика и лингвокултурология се употребява и терминът прецедентни текстове. Според Караулов това са текстове, които са значими за една или друга личност в познавателно и емоционално отношение, имат свръхличностен характер, т.е. добре известни са на широкото обкръжение на тази личност, включително и на нейните предшественици и съвременници, и, накрая, това са текстове, обръщането към които се възобновява многократно в дискурса

на езиковата личност (Караулов/Karaulov 1987, цит. по Петрова, Денизов/Petrova, Denizov 2014: 204).

В тази група Р. Петрова и Б. Денизов включват не само текстове от художествени произведения, но и филмови кадри, реклами, пословици, поговорки, анекдоти и даже имена на известни политически деятели. Към тях могат да бъдат причислени Свещеното писание, различни поучителни съчинения, легенди и приказки, класически и съвременни художествени творби, текстове от политическия дискурс, вицове, текстове на популярни песни и стихотворения, крилати фрази, популярни изказвания на известни личности и пр., стига те да са любими и познати на определена достатъчно голяма група хора (Петрова, Денизов/Petrova, Denizov 2014: 205).

Етнолингвистиката борави в научноизследователската среда и с понятията етническа принадлежност, народ, език и култура в най-широкия смисъл на думата (Женюхова/Zhenyuhova 2018: 92-93). Към етнолингвистичната терминология Г. Димитрова отнася и термините етническа идентичност, етническо самосъзнание, етноним, етнос, конотативен аспект на значението, лингвокултурна общност, локална култура, лакуна, мит, национален концепт, национален характер, националнокултурен компонент, символи на националната култура, чуждоетническа култура (Димитрова/Dimitrova 2008).

Етнолингвистичната терминология все още е в процес на формиране и развитие, което е причина за липсата на ясно разграничаване на етнолингвистичната и лингвокултурологичната терминология. Силно е влиянието на чуждите етнолингвистични школи върху използвания терминологичен апарат в публикациите на българските учени. За разлика от другите клонове на езикознанието, етнолингвистичните термини все още не са напълно стандартизирани, за което свидетелства и отсъствието на речници, представящи етнолингвистичния терминологичен апарат. Създаването на речник на етнолингвистичната терминология, който да представя дефинициите на етнолингвистичните термини, е важна предстояща задача пред изследователите в областта на етнолингвистиката и терминологията.

ЛИТЕРАТУРА

Аврамова 2007: Аврамова, В. Лингвокултурология. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“, 2007 (Avramova 2007: Avramova, V. Lingvokulturologia. Shumen: UI „Episkop Konstantin Preslavski“).

- АКСЕ 2020: Аксиологични проблеми в славянските езици (Традиции и съвременност). София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“ (AKSE 2020: Aksiologichni problemi v slavyanskite ezitsi (Traditsii i savremennost). Sofia: Izdatelstvo na BAN „Prof. Marin Drinov“).
- Барболова, Симеонова и др. 2018: *Барболова, З., М. Симеонова, М. Китанова, Н. Мутафчиева, П. Легурска*. Речник на народната духовна култура на българите. София: Наука и изкуство (Barbolova, Simeonova i dr. 2018: *Barbolova, Z., M. Simeonova, M. Kitanova, N. Mutafchieva, P. Legurska*. Rechnik na narodnata duhovna kultura na balgarite. Sofia: Nauka i izkustvo).
- Бартмински 2014: *Бартмински, Й.* Седем ключови понятия на когнитивната етнолингвистика. – Български фолклор, кн. 4, с. 399-412 (Bartminski 2014: *Bartminski, Y.* Sedem klyuchovi ponyatiya na kognitivnata etnolingvistika. – Balgarski folklor, kn. 4, 399-412).
- Булатова 2011: *Булатова, А. М.* Концепт как основа когнитивной лингвистики, его отличие от понятия. – В: Проблемы лингвистики, методики обучения иностранным языкам и литературоведению в свете межкультурной коммуникации. Материалы III Международной научно-практической конференции 24-25 марта. Уфа: Издательство БГПУ, 62-64 (Bulatova 2011: *Bulatova, A. M.* Kontsept kak osnova kognitivnoy lingvistiki, ego otlichie ot ponyatiya. – V: Problemy lingvistiki, metodiki obucheniya inostrannym yazykam i literaturovedeniyu v svete mezhkul'turnoy kommunikatsii. Materialy III Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii 24-25 marta. Ufa: Izdatelstvo BGPU, 62-64).
- Верещагин, Костомаров 1990: *Верещагин, Е. М., В. Г. Костомаров*. Язык и культура. Лингвострановедение. Москва (Vereshchagin, Kostomarov 1990: *Vereshchagin, E. M., V. G. Kostomarov*. Yazyk i kul'tura. Lingvostranovedenie. Moskva).
- Витанова, Мичева и др. 2021: *Витанова, М., В. Мичева, Й. Кирилова, К. Мичева-Пейчева, Н. Николова*. Етнолингвистичен речник на българската народна медицина. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“ (Vitanova, Micheva i dr. 2021: *Vitanova, M., V. Micheva, Y. Kirilova, K. Micheva-Peycheva, N. Nikolova*. Etnolingvistichen rechnik na balgarskata narodna meditsina. Sofia: Izdatelstvo na BAN „Prof. Marin Drinov“).
- Воркачов 2001: *Воркачев, С. Г.* Лингвокультурология, языковая личность, концепт, становление антропоцентрической парадигмы в языкознании. – Филологические науки, 1, 64-73 (Vorkachov 2001: *Vorkachev, S. G.* Lingvokul'turologiya, yazykovaya lichnost', kontsept, stanovlenie antropotsentricheskoy paradigmy v yazykoznanii. – Filologicheskie nauki, 1, 64-73).
- Воркачов 2007: *Воркачев, С. Г.* Лингвокультурный концепт: типология и области бытования. Волгоград: ВолГУ (Vorkachov, 2007: *Vorkachev, S. G.* Lingvokul'turnyy konsept: tipologiya i oblasti bytovaniya. Volgograd: VolGU).
- Димитрова 2008: *Димитрова, Г.* Тезаурусно моделиране на лингвокультурологичната терминология. Варна: LiterNet, http://litenet.bg/publish22/g_dimitrova/tezaurusyt/content.htm (21.04.2015) (Dimitrova 2008: *Dimitrova, G.* Tezaurusno modelirane na lingvokulturologichnata terminologia. Varna: LiterNet http://litenet.bg/publish22/g_dimitrova/tezaurusyt/content.htm (21.04.2015).
- Женюхова 2018: *Женюхова, К.* Избрани аспекти от развитието на словашката етнолингвистика на фона на руско-българско-словашкото сътрудничество. – Български език, кн. 4, 92-102 (Zhenyuhova 2018: *Zhenyuhova, K.* Izbrani aspekti ot razvitiето na slovashkata etnolingvistika na fona na rusko-balgarsko-slovashkoto сътрудничество. – Български език, кн. 4, 92-102)

- slovashkata etnolingvistika na fona na rusko-balgarsko-slovashkoto satrudnichestvo. – Balgarski ezik, kn. 4, 92-102).
- Илиева 2016а: *Илиева, Д.* Лингвокултурология. Същност и категориален апарат. София: Софттрейт (Ilieva 2016a: *Ilieva, D.* Lingvokulturologia. Sashtnost i kategorialen aparat. Sofia: Softtreit).
- Илиева 2016б: *Илиева, Д.* За българската паремнография. – В: За словото – нови търсения и подходи. Юбилеен сборник в чест на чл.-кор. проф. д.ф.н. Емилия Пернишка. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 143-151 (Ilieva 2016b: *Ilieva, D.* Za balgarskata paremiografia. – V: Za slovoto – novi tarseniya i podhodi. Yubileen sbornik v chest na chl.-kor. prof. d.f.n. Emilia Pernishka. Sofia: Izdatelstvo na BAN „Prof. Marin Drinov“, 143-151).
- Илиева 2013: *Илиева, Т.* Лингвокултурният концепт *джендър* в езика на старобългарските паметници. – Български език, № 60. Приложение. Софийската Мала Света гора като културен и книжовен феномен. Изследвания, посветени на 110-годишнината от рождението на чл.-кор. проф. Кирил Мирчев, 241-260 (Ilieva 2013: *Ilieva, T.* Lingvokulturniyat kontsept *dzhendar* v ezika na starobalgarskite pametnitsi. – Balgarski ezik, № 60. Prilozhenie. Sofiyskata Mala Sveta gora kato kulturen i knizhoven fenomen. Izsledvaniya, posveteni na 110-godishninata ot rozhdenieto na chl.-kor. prof. Kiril Mirchev, 241-260).
- Илиева 2014: *Илиева, Т.* Лингвокултурният концепт *джендър* в съвременния български език. – Българска реч, XX, № 3, 62-85 (Ilieva 2014: *Ilieva, T.* Lingvokulturniyat kontsept *dzhendar* v savremenniya balgarski ezik. – Balgarska rech, NN, № 3, 62-85).
- Илиева 2015: *Илиева, Т.* Отново за лингвокултурния концепт *джендър* в българските паремии. – Известия на Института за български език, кн. XXVIII, 205-251 (Ilieva 2015: *Ilieva, T.* Onovo za lingvokulturniya kontsept *dzhendar* v balgarskite paremii. – Izvestiya na Instituta za balgarski ezik, kn. XXVIII, 205-251).
- Караулов 1987: *Караулов, Ю. Н.* Русский язык и языковая личность. Москва: Наука (Karaulov 1987: *Karaulov, Yu. N.* Russkiy yazyk i yazykovaya lichnost'. Moskva: Nauka).
- Кирилова 2009: *Кирилова, Й.* Концептът *ум* и жената според българската паремнологична картина на света. – Българска реч, № 1-2, 88-94 (Kirilova 2009: *Kirilova, Y.* Kontsept-tat *um* i zhenata spored balgarskata paremiologichna kartina na sveta. – Balgarska rech, № 1-2, 88-94).
- Кирилова 2010: *Кирилова, Й.* Гендерные характеристики концепта УМ в болгарской паремнологии. – В: Славянский мир в третьем тысячелетии. Славянские народы: век-торы взаимодействия в Центральной, Восточной и Юго-Восточной Европе. Отв. редактор Е. С. Узиенева. Москва, 419-432 (Kirilova 2010: *Kirilova, Y.* Gendernye harakteristiki kontseptu UM v bolgarskoy paremiologii. – V: Slavyanskiy mir v tret'em tysyacheletii. Slavyanskije narody: vektory vzaimodeystviya v Tsentralnoy, Vostochnoy i Yugo-Vostochnoy Evrope. Otv. redaktor E. S. Uzieneva. Moskva, 419-432).
- Кирилова 2012: *Кирилова, Й.* Структурни и ориентационни метафори за ума в Тихонравовия дамаскин. – Български език, кн. 2, 59-66 (Kirilova 2010: *Kirilova, Y.* Strukturni i orientatsionni metafori za uma v Tihonravoviya damaskin. - Balgarski ezik, kn. 2, 59-66).
- Кирилова 2018: *Кирилова, Й.* Онтологични метафори, концептуализиращи душата като ценност в българските паремии. – Български език, кн. 4, 116-132. (Kirilova 2018: *Kirilova, Y.* Ontologichni metafori, kontseptualizirashti dushata kato tsennost v balgar-skite paremii. – Balgarski ezik, kn. 4, 116-132).

- Китанова 2009: *Китанова, М.* Концептът жена в българските и руските пословици и поговорки. – Български език, LVI, кн. 2, 55-67 (Kitanova 2009: *Kitanova, M.* Kontseptat zhena v balgarskite i ruskite poslovitsi i pogovorki. – Balgarski ezik, LVI, № 2, 55-67).
- Китанова 2010: *Китанова, М.* Семья и ее ценности в болгарских пословицах и поговорках. – В: Славянский мир в третьем тысячелетии. Славянские народы: векторы взаимно-действия в Центральной, Восточной и Юго-Восточной Европе. Отв. редактор Е. С. Узенева, Москва, 433-453 (Kitanova 2010: *Kitanova, M.* Sem'ya i ee tsennosti v bolgar-skikh poslovitsakh i pogovorkakh. – V: Slavyanskiy mir v tret'em tysyacheletii. Slavyanskiye narody: vektory vzaimodeystviya v Tsentral'noy, Vostochnoy i Yugo-Vostochnoy Evrope. Отв. редактор Е. С. Узенева. Москва, 433-453).
- Китанова 2013: *Китанова, М.* Свой за чуждите и чужд за своите. Варна, LiterNet <<http://litenet.bg/publish29/maria-kitanova/svoi-za-chuzhdite>> (Kitanova 2013: *Kitanova, M.* Svoy za chuzhdite i chuzhd za svoite. Varna, LiterNet <<http://litenet.bg/publish29/maria-kitanova/svoi-za-chuzhdite>>).
- Китанова 2015: *Китанова, М.* Етнолингвистиката на границата между две столетия. – Slavica slovaca. Ročník 50. Číslo 2, 103-115 (Kitanova 2015: *Kitanova, M.* Etnolingvistika-ta na granitsata mezhdru dve stoletiya. – Slavica slovaca. Ročník 50. Číslo 2, 103-115).
- Китанова 2017: *Китанова, М.* Евфемизмите в българската народна култура. – В: Известия на Института за български език, кн. XXX, 119-138 (Kitanova 2017: *Kitanova, M.* Ev-femizmite v balgarskata narodna kultura. – In: Izvestiya na Instituta za balgarski ezik, кн. XXX, 119-138).
- Китанова 2018: *Китанова, М.* Евфемизмите в българската традиционна култура и семантичната опозиция свой – чужд. – Българска реч, кн. 1, 110-117 (Kitanova 2018: *Kitanova, M.* Evfemizmite v balgarskata traditsionna kultura i semantichnata opozitsia svoiy – chuzhd. – Balgarska rech, 2018, кн. 1, 110-117).
- Костадинова 2008: *Костадинова, М.* Опозицията свой – чужд в чешки и български език. София (Kostadinova 2008: *Kostadinova, M.* Opozitsiata svoiy – chuzhd v cheshki i balgarski ezik. Sofia).
- Крумова-Цветкова 2012: *Крумова-Цветкова, Л.* Приноси към българската етнолингвистика и лингвокултурология. – Български език, кн. 2, 5-6 (Krumova-Tsvetkova 2012: *Krumova-Tsvetkova, L.* Prinosi kam balgarskata etnolingvistika i lingvokulturologia. – Balgarski ezik, кн. 2, 5-6).
- Кръстева 2023: *Кръстева, Т.* Устойчиви сравнения в български и в руски – лингвистични и лингвокултурни аспекти. Дисертация за ОНС доктор (Krasteva 2023: *Krasteva, T.* Ustoychivi sravneniya v balgarski i v ruski – lingvistichni i lingvokulturni aspekti. Disertatsia za ONS doktor).
- Лакофф, Джонсон 2004: *Лакофф, Дж., М. Джонсон.* Метафоры, которыми мы живем. Москва: УРСС (Lakoff, Dzhonson 2004: *Lakoff, Dzh., M. Dzhonson.* Metafory, kotorymi my zhivem. Moskva: URSS).
- Легурска 1999: *Легурска, П.* За концептуалния анализ в лексикографията. – Лексикографски преглед, кн. 1, 7-12 (Legurska 1999: *Legurska, P.* Za kontseptualniya analiz v leksi-kografiata. – Leksikografski pregled, кн. 1, 7-12).
- Легурска 2000: *Легурска, П.* Тематичен речник на народния календар (зимен цикъл). София: Перон прес (Legurska 2000: *Legurska, P.* Tematichen rechnik na narodniya kalendar (zimen tsikal). Sofia: Peron pres).

- Легурска 2001: Легурска П. Тематичен речник на народния календар (есенен цикъл). София: Перон прес (Legurska 2001: *Legurska, P. Tematichen rechnik na narodnia kalendar (esenen tsikal)*. Sofia: Peron pres).
- Легурска 2008: *Легурска, П., М. Китанова*. Тематичен речник на термините на народния календар. София: АИ „Проф. Марин Дринов“ (Legurska 2008: *Legurska, P., M. Kitanova. Tematichen rechnik na terminite na narodniya kalendar*. Sofia: AI „Prof. Marin Drinov“).
- Легурска 2012: *Легурска, П., Н. Павлова, М. Китанова*. Човешкият живот – раждане, сватба, погребение. Тематичен речник на българската семейна обредност. София: АИ „Проф. Марин Дринов“ (Legurska 2012: *Legurska, P., N. Pavlova, M. Kitanova. Cho-veshkiyat zhivot – razhdane, svatba, pogrebenie. Tematichen rechnik na balgarskata semeyna obrednost*. Sofia: AI „Prof. Marin Drinov“).
- Легурска 2017: *Легурска, П.* Етнолингвистика и лингвокултурология. – *Български език*, кн. 1, 5-8 (Legurska 2017: *Legurska, P. Etnolingvistika i lingvokulturologia*. – *Balgarski ezik*, kn. 1, 5-8).
- Лихачев 1993: *Лихачев, Д. С.* Концептосфера русского языка. – Известия ОРЯ, Серия литературы и языка, т. 52, № 1, 3-13 (Lihachev 1993: *Lihachev, D. S. Kontseptosfera russkogo yazyka*. – *Izvestiya ORYa. Seriya literatury i yazyka*. t. 52. № 1. 3-13).
- Маслова 2001: *Маслова, В. А.* Лингвокултурология. Учебное пособие. Москва (Maslova 2001: *Maslova, V. A. Lingvokulturologiya. Uchebnoe posobie*. Moskva).
- Михайлова 2003: *Михайлова, Ю. Н.* Об еволюции лексикографического представления концепта. – Известия Уральского государственного университета, № 28, 181-191 (Mihaylova 2003: *Mihaylova, Yu. N. Ob evolyutsii leksikograficheskogo predstavleniya kontseptta*. – *Izvestiya Ural'skogo gosudarstvennogo universiteta*. № 28, 181-191).
- Мичева 2014: *Мичева, В.* Концептът *грях* в езика на новобългарските дамаскини. – Известия на Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“, кн. XXVII, 113-129 (Micheva 2014: *Micheva, V. Kontseptat gryah v ezika na novobalgarskite damaskini*. – *Izvestiya na Instituta za balgarski ezik „Prof. L. Andreychin“*, kn. XXVII, 113-129).
- Мичева 2015: *Мичева, В.* Картината на света в езика на новобългарските дамаскини. София: Диомира (Micheva 2015: *Micheva, V. Kartinata na sveta v ezika na novobalgarskite damaskini*. Sofia: Diomira).
- Мичева 2016: *Мичева, В.* Свет и тъма, свое и чужое в християнскою парадигме. Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic publishing (Micheva 2016: *Micheva, V. Svet i t'ma. svoe i chuzhoe v khristianskoy paradigme*. Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic publishing).
- Мичева-Пейчева 2013: *Мичева-Пейчева, К.* Оппозиция „свой – чужой“ в классических древнеболгарских произведениях. – В: Славянский мир в третьем тысячелетии. К 1150-летию славянской письменности. Кн. II. Москва, 131-149 (Micheva-Peycheva 2013: *Micheva-Peycheva, K. Oppozitsiya „svooy – chuzhooy“ v klassicheskikh drevnebolgarskikh proizvedeniyah*. – V: *Slavyanskiy mir v tret'em tysyacheletii. K 1150-letiyu slavyanskoy pis'menosti*. Kn. II. Moskva, 131-149).
- Мичева-Пейчева 2014: *Мичева-Пейчева, К.* Концептът *чист* в старобългарските класически произведения. – В: Изследователски хоризонти на българската лингвистика. София (Micheva-Peycheva 2014: *Micheva-Peycheva, K. Kontseptat chist v starobalgarskite klasicheski proizvedeniya*. – V: *Izsledovatelски horizonti na balgarskata lingvistika*. Sofia).
- Мичева-Пейчева 2015: *Мичева-Пейчева, К.* Свободата в асоциативното мислене на българина. – *Българска реч*, № 3, 134-141 (Micheva-Peycheva 2015: *Micheva-Peycheva, K. Svobodata v asotsiativnoto mislene na balgarina*. – *Balgarska rech*, № 3, 134-141).

- Петрова 2003: *Петрова, А.* Езиковата метафора и балканската картина на света. Велико Търново (Petrova 2003: *Petrova, A.* Ezikovata metafora i balkanskata kartina na sveta. Veliko Tarnovo).
- Петрова, Денизов 2014: *Петрова, Р., Б. Денизов.* За прецедентните текстове в лингво-културологията. – В: Научни трудове на Русенския университет, том 53, серия, 5.2, 204-210 (Petrova, Denizov 2014: *Petrova, R., B. Denizov.* Za pretsedentnite tekstove v lingvokulturologiata. – V: Nauchni trudove na Rusenskiya universitet, tom 53, seria, 5.2, 204-210).
- Попов 1999: *Попов, Б.* Значението и формата на термини, свързани с табу. – В: Въпроси на българската терминология. София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 239-264 (Popov 1999: *Popov, B.* Znachenieto i formata na termini, svarzani s tabu. – V: Vaprosi na balgarskata terminologia. Sofia: AI „Prof. Marin Drinov“, 239-264).
- Попов 2017: *Попов, Б.* Същност и методология на митолингвистиката – едно ново направление в лингвистиката. – В: Езикът на науката и науката за езика. Юбилеен сборник в чест на чл.-кор. проф. д.ф.н. Мария Попова. София: Авагард Прима, 485-491 (Popov 2017: *Popov, B.* Sashtnost i metodologia na mitolingvistikata – edno novo napravlenie v lingvistikata. – V: Ezikat na naukata i naukata za ezika. Yubileen sbornik v chest na chl.-kor. prof. d.f.n. Maria Popova. Sofia: Avagard Prima, 485-491).
- Попов, Стоилов 2022: *Попов, Б., Р. Стоилов.* Митолингвистично изследване върху названия на дъгата с мотивационни модели ‘атрибут на бога’ и ‘символ на плодородието’. – В: Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“ (София, 2022). София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 437-445 (Popov, Stoilov 2022: *Popov, B., R. Stoilov.* Mitolingvistichno izsledvane varhu nazvaniya na dagata s motivatsionni modeli ‘atribut na boga’ i ‘simvol na plodorodieto’. – V: Dokladi ot Mezhdunarodnata godishna konferentsia na Instituta za balgarski ezik „Prof. L. Andreychin“ (Sofia, 2022). Sofia: Izdatelstvo na BAN „Prof. Marin Drinov“, 437-445).
- Попова 2012: *Попова, М.* Теория на терминологията. Велико Търново: Знак’94 (Popova 2012: *Popova, M.* Teoria na terminologiata. Veliko Tarnovo: Znak’94).
- РБЕ 2012: *Речник на българския език.* Т. 4 (Деятелен – Е). 2. доп. и прераб. изд. София: АИ „Проф. Марин Дринов“ (RBE 2012: *Rechnik na balgarskiya ezik.* T. 4 (Deyatelen – E). 2. dop. i prerab. izd. Sofia: AI „Prof. Marin Drinov“).
- Сотиоров 2019: *Сотиоров, П.* Идеите и постиженията на Люблинската етнолингвистична школа и новите перспективи пред българската. – В: Orbis linguarum, volume 17, issue 2, 39-49 (Sotirov 2019: *Sotirov, P.* Ideite i postizheniyata na Lyublinskata etnolingvistichna shkola i novite perspektivi pred balgarskata. – V: Orbis linguarum, volume 17, issue 2, 39-49).
- Телия 1996: *Телия, В. Н.* Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва: Школа „Языки русской культуры“ (Teliya 1996: *Teliya, V. N.* Russkaya frazeologiya. Semanticheskiy, pragmaticheskiy i lingvokulturologicheskiy aspekty. Moskva: Shkola „Yazyki russkoy kul’tury“).
- Толстой 1995: *Толстой, Н. И.* Язык и народная культура. Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике. Москва: Индрик (Tolstoy 1995: *Tolstoy, N. I.* Yazyk i narodnaya kul’tura. Ocherki po slavyanskoй mifologii i etnolingvistike. Moskva: Indrik).
- Толстая 2000: *Толстая, С. М.* Этнолингвистика: современное состояние и перспективы. Лекция, прочетена на семинара „Опозиция устности/ книжности в „низовой“ словесности и традиции „наивной литературы“ (Москва, ИВГИ РГГУ, 20-22 апреля 2000 г.) (Tolstaya 2000: *Tolstaya, S. M.* Etnolingvistika: sovremennoe sostoyanie

i perspektivy. Lektsiya, prochetena na seminara „Oppozitsiya ustnosti/ knizhnosti v „nizovoy“ slovesnosti i traditsii „naivnoy literatury“ (Moskva. IVGI RGGU. 20-22 aprelya 2000 g.).

Филкова 2004: *Филкова, П.* Сопоставительная лингвокультурология (проблемы и задачи) (I). – В: Балканская Русистика. Белград <<https://www.freepapers.ru/7/problems-i-zadachi-sopostavitelnoj-lingvokulturologii/38112.243380.list1.html>> (Filkova 2004: *Filkova, P.* Sopostavitel'naya lingvokul'turologiya (problemy i zadachi) (I). – V: Balkanskaya Rusistika. Belgrad <https://www.freepapers.ru/7/problems-i-zadachi-sopostavitelnoj-lingvokulturologii/38112.243380.list1.html>).

Хаджиева, Асенова 2014: *Хаджиева, Е., А. Асенова.* Джендър прочит на българската фразеология. – Е-списание Дзяло, бр. IV, https://www.abcdar.com/magazine_IV.php (Hadzhieva, Asenova 2014: *Hadzhieva, E., A. Asenova.* Dzhendar pročit na balgarskata frazeologia. – E-spisanie Dzyalo, br. IV, https://www.abcdar.com/magazine_IV.php).